

Αρ. Φακ.: Α/Π 946/2015

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΜΗ ΟΡΘΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ
ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΝΟΜΟΥ**

Προϊστάμενος: Άριστος Τσιάρτας
Ερευνών λειτουργός: Νάσια Διονυσίου

Λευκωσία, 11 Ιουλίου 2016

I. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΠΟΝΟΥ

1. Η ΚΙΣΑ, με επιστολή ημερομηνίας 4 Ιουνίου 2014, υπέβαλε παράπονο κατά της Αστυνομίας, σε σχέση με το χειρισμό των καταγγελιών που υπέβαλαν οι κ.κ. Μ.Χ. και S.K.T.R. για άσκηση ενδοοικογενειακής βίας και απειλές.
2. Σύμφωνα με το παράπονο, η κ. S.K.T.R. εργαζόταν ως φροντίστρια της κ. Λ.Π., η οποία πάσχει από τη νόσο Αλτσχάιμερ, και διέμενε μαζί της. Στην οικία της κ. Π. μετακόμισε γύρω στις αρχές του Μάη, ο γιος της, κ. Κ.Π., ο οποίος, με βάση το παράπονο, ήταν επιθετικός έναντι της φροντίστριας και την πίεζε να εγκαταλείψει την εργασία της.
3. Στις 15 Μαΐου 2015, η κ. S.K.T.R. κατήγγειλε στην κ. Μ.Χ., κόρη της κ. Λ.Π., ότι δέχτηκε λεκτική και σωματική βία από τον κ. Κ.Π., με αποτέλεσμα η κ. Μ.Χ. να μεταβεί στην οικία της μητέρας της μαζί με το σύζυγό της. Ο αδερφός της άρχισε τότε να απειλεί την κ. Μ.Χ. και τον σύζυγό της, κάτι που οδήγησε την κ. Μ.Χ. στο να καλέσει την Αστυνομία. Όπως υποστήριξε η ίδια, η Αστυνομία έφτασε μετά από αρκετή ώρα στο σπίτι, ενώ παρά το γεγονός ότι οι απειλές από μέρους του κ. Κ.Π. συνεχίστηκαν στην παρουσία αστυνομικών, εκείνοι απλώς προέτρεψαν την κ. Μ.Χ. να απομακρύνει την κ. S.K.T.R. από το σπίτι, αναφέροντας ότι οι ίδιοι δεν μπορούσαν να προβούν σε οποιαδήποτε περαιτέρω ενέργεια.
4. Υπό το φως των πιο πάνω, η κ. Μ.Χ. μετακίνησε τόσο την κ. S.K.T.R. όσο και τη μητέρα της από το σπίτι, φοβούμενη για την ασφάλεια και των δύο. Στις 18 Μαΐου 2015, η κ. Μ.Χ. εξασφάλισε διάταγμα υποχρεωτικής ψυχιατρικής εξέτασης του κ. Κ.Π. Ωστόσο, όταν την ίδια ημέρα αποτάθηκε στον Αστυνομικό Σταθμό Λυκαβηττού για την εκτέλεσή του, ο επί καθηκόντι αστυνομικός την απέτρεψε, επισημαίνοντας της ότι αν δεν αποδειχθεί ότι ο αδερφός της αντιμετωπίζει ψυχολογικά προβλήματα τότε εκείνος θα μπορεί να κινηθεί δικαστικώς εναντίον της.
5. Στις 22 Μαΐου 2015, η κ. Μ.Χ. μετέβη εκ νέου στον Αστυνομικό Σταθμό Λυκαβηττού για να καταγγείλει τη βίαιη συμπεριφορά του αδερφού της, όπου ένας αστυνομικός την συμβούλεψε να απευθυνθεί σε ιδιώτη δικηγόρο. Στις 25 Μαΐου 2015, για τρίτη φορά η κ. Μ.Χ. και η κ. S.K.T.R. αποτάθηκαν στον Αστυνομικό Σταθμό Λυκαβηττού ζητώντας να δώσουν κατάθεση σε σχέση με τις καταγγελίες τους εναντίον του κ. Κ.Π. Εντούτοις, οι αστυνομικοί ανέφεραν ότι δεν υπήρχε διερμηνέας για λήψη

κατάθεσης από την κ. S.K.T.R. και ανέφεραν στις δύο γυναίκες ότι θα επικοινωνούσαν μαζί τους όταν θα έβρισκαν διερμηνέα.

II. ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

6. Με επιστολή, ημερομηνίας 24 Ιουνίου 2015, έθεσα υπόψη του Αρχηγού Αστυνομίας τους ισχυρισμούς των παραπονουμένων. Απάντηση έλαβα στις 25 Μαΐου 2015, στην οποία επισυνάφθηκε σημείωμα του Υπεύθυνου Σταθμού Λυκαβηττού, στο οποίο αναφέρονται τα ακόλουθα:

- Στις 15 Μαΐου 2015, η Αστυνομία κλήθηκε στην οικία της κ. Λ.Π., όπου η κ. Μ.Χ. ζήτησε την παρέμβαση των αστυνομικών ώστε ο αδερφός της να απομακρυνθεί από την οικία της μητέρας τους, στην οποία είχε ετσιθελικά εγκατασταθεί. Κατά τη δεδομένη στιγμή, δεν έγινε οποιαδήποτε καταγγελία για τη διάπραξη ποινικών αδικημάτων (βίας ή απειλών) εναντίον οποιωνδήποτε προσώπων. Οι αστυνομικοί πληροφόρησαν τότε την κ. Μ.Χ. ότι η απομάκρυνση του κ. Κ.Π από το σπίτι δεν ενέπιπτε στις εξουσίες της Αστυνομίας και ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω αστικής αγωγής στα δικαστήρια. Ωστόσο, η κ. Μ.Χ., μετά από επικοινωνία της με δικηγόρο, αποφάσισε να μην προχωρήσει δικαστικά.
- Στη συνέχεια η κ. Μ.Χ. εξασφάλισε διάταγμα για υποχρεωτική ψυχιατρική εξέταση του κ. Κ.Π., το οποίο και προσκόμισε στον Αστυνομικό Σταθμό Λυκαβητού για εκτέλεση. Ο επί καθήκοντι αστυνομικός δεν αρνήθηκε να το εκτελέσει, αλλά απλώς εξήγησε στην κ. Μ.Χ. ότι για να επιτευχθεί η αναγκαστική ψυχιατρική νοσηλεία ενός προσώπου απαιτείται γνωμάτευση του γιατρού που θα διενεργήσει την εξέταση και απόφαση του δικαστηρίου. Ως αποτέλεσμα, η ίδια αποφάσισε να επιστρέψει το διάταγμα υποχρεωτικής ψυχιατρικής εξέτασης στο δικαστήριο για να μην εκτελεστεί, αφού συνειδητοποίησε ότι ήταν πιθανόν εκείνο να μην οδηγούσε σε απομάκρυνση του αδερφού της από το σπίτι.
- Στις 25 Μαΐου 2015 η κ. Μ.Χ. προσήλθε εκ νέου στον Αστυνομικό Σταθμό μαζί με την οικιακή φροντίστρια για να καταγγείλουν ότι στις 15 του μήνα ο κ. Κ.Π. είχε επιτεθεί και ασκήσει βία στην φροντίστρια. Λόγω του ότι δεν υπήρχε διαθέσιμος διερμηνέας, η καταγραφή έγινε τελικά στις 27 του μήνα. Ωστόσο, οι δύο παραπονούμενες ζήτησαν απλώς την καταγραφή του περιστατικού και όχι την ποινική δίωξη του κ. Κ.Π.

- Στις 12 Ιουνίου 2015, οι παραπονούμενες επισκέφθηκαν και πάλι την Αστυνομία και έδωσαν συμπληρωματική κατάθεση, ζητώντας όπως η Αστυνομία προχωρήσει σε ποινική δίωξη. Πράγματι στις 23 Ιουνίου 2015, ο φάκελος της υπόθεσης διαβιβάστηκε στον Γενικό Εισαγγελέα με την εισήγηση για ποινική δίωξη του κ. Κ.Π., όπως και έγινε.

7. Από τηλεφωνική επικοινωνία του Γραφείου μου με τον αστυνομικό/εξεταστή της υπόθεσης, πληροφορήθηκα ότι ο κ. Κ.Π. κατηγορήθηκε για το αδίκημα της κοινής επίθεσης του Ποινικού Κώδικα. Όπως μας εξηγήθηκε, ο λόγος για τον οποίο δεν έγινε χρήση του Νόμου περί της Βίας της Οικογένειας, ο οποίος προβλέπει αυξημένες ποινές, ήταν το γεγονός πως ο κ. Κ.Π. είχε πολύ πρόσφατα μετακομίσει στην οικία, και συγκεκριμένα μία εβδομάδα νωρίτερα, και ως εκ τούτου κρίθηκε ότι δεν ενέπιπτε στον ορισμό του «μέλους οικογένειας». Για τον ίδιο λόγο, καθώς επίσης και εξαιτίας των υψηλών προϋποθέσεων που θέτει η νομοθεσία, η Αστυνομία δεν ζήτησε την έκδοση διατάγματος απομάκρυνσης του κατηγορουμένου, βάσει του περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου¹.
8. Λειτουργός του Γραφείου μου, συζήτησε την υπόθεση με Λοχία που υπάγεται στο Γραφείο για τη Βία στην Οικογένεια του Αρχηγείου Αστυνομίας. Η Λοχίας γνώριζε για τη συγκεκριμένη υπόθεση, αφού μαζί της είχε επικοινωνήσει η ίδια η παραπονούμενη, ζητώντας καθοδήγηση σε σχέση με τις ενέργειές στις οποίες έπρεπε να προβεί ώστε να προωθηθεί η ποινική δίωξη του αδερφού της. Ωστόσο, το Γραφείο δεν είχε οποιαδήποτε περαιτέρω εμπλοκή στον χειρισμό της υπόθεσης, αφού αποτελεί ευθύνη των Αστυνομικών Σταθμών να το ενημερώνουν για υποθέσεις ή ενδεχόμενες υποθέσεις βίας στην οικογένεια, κάτι που εν προκειμένω δεν έγινε. Η Λοχίας ανέφερε ότι αν είχε ζητηθεί η γνώμη του Γραφείου της, αυτή θα ήταν ότι η υπόθεση θα έπρεπε να καταχωρηθεί ως υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας.

¹ Ειδικότερα, το άρθρο 23, το οποίο προνοεί για την έκδοση διατάγματος απομάκρυνσης προσώπου εναντίον του οποίου εκκρεμούν κατηγορίες για διάπραξη αδικημάτων βίας βάσει του περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου, απαιτεί συγκεκριμένα τα εξής:

- i. Να αποδειχθεί ότι ο κατηγορούμενος έχει ιστορικό επανειλημμένων πράξεων βίας εναντίον μελών της οικογένειάς του ή ότι είχε δύο καταδίκες τα τελευταία δύο χρόνια για παρόμοια αδικήματα,
- ii. Η βία που ασκήθηκε να έχει προκαλέσει τέτοια πραγματική σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη, που να θέτει σε κίνδυνο τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα ή τη σεξουαλική ή ψυχική υγεία των θυμάτων ή
- iii. Να αρνείται ο κατηγορούμενος να υποβληθεί σε θεραπευτική αγωγή αυτοελέγχου.

III. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΣΙΟ

9. Ο περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμος, στο άρθρο 3, ορίζει τη *βία στην οικογένεια*, ως οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας. Συγκεκριμένα αδικήματα, τα οποία απαριθμούνται στο άρθρο 4 του Νόμου, θεωρούνται, όταν διαπράττονται από ένα μέλος της οικογένειας εναντίον άλλου μέλους, ως *άκρως σοβαρή βία* και τιμωρούνται με πιο αυστηρές ποινές. Το αδίκημα της κοινής επίθεσης συμπεριλαμβάνεται στα αδικήματα του άρθρου 4, με αποτέλεσμα η προβλεπόμενη ποινή φυλάκισης να αυξάνεται από ένα χρόνο, που προβλέπει ο Ποινικός Κώδικας, σε δύο χρόνια.
10. Με βάση τις ερμηνευτικές διατάξεις του άρθρου 2 του Νόμου, *μέλος της οικογένειας* σημαίνει:
- (α) Άντρας και γυναίκα που
 - έχουν συνάψει γάμο ανεξάρτητα αν ο γάμος υφίσταται ή όχι
 - συζούν ή συζούσαν ως αντρόγυνο
 - (β) Γονείς των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο (α)
 - (γ) Τέκνα των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο (α) ανεξάρτητα αν αυτά είναι φυσικά ή υιοθετημένα τέκνα του ενός ή και των δύο εν λόγω προσώπων, καθώς και τα εγγόνια των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο (α)
 - (δ) Κάθε πρόσωπο το οποίο διαμένει με οποιοδήποτε από τα πιο πάνω πρόσωπα.
11. Ταυτόχρονα, *οικογενειακή κατοικία* σημαίνει το μέρος όπου το θύμα της βίας έχει τη συνήθη διαμονή του, ανεξάρτητα από το σε ποιον από τους δύο συζύγους ή άλλους ενοίκους αυτή ανήκει ή ανεξάρτητα από τα ποσοστά ιδιοκτησίας. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι η έννοια της οικογενειακής κατοικίας δεν επηρεάζει την εφαρμογή οποιασδήποτε διάταξης του περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου, πλην της περίπτωσης της έκδοσης διαταγμάτων αποκλεισμού του κατηγορουμένου από την οικογενειακή κατοικία του θύματος.
12. **Επομένως, βία στην οικογένεια μεταξύ συζύγων, των γονέων τους ή των παιδιών τους υπάρχει, ανεξαρτήτως αν τα πρόσωπα αυτά συγκατοικούν ή έχουν κοινή τη συνήθη διαμονή τους.** Μια τέτοια ερμηνεία, άλλωστε, συνάδει και

με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, γνωστής και ως Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, την οποία έχει υπογράψει η Κύπρος. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 3, αναφέρεται ότι *ως «ενδοοικογενειακή βία» θα νοούνται όλες οι πράξεις σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας που συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή της οικιακής μονάδας ή ανάμεσα σε πρώην ή νυν συζύγους ή συντρόφους, είτε ο αυτουργός διαμένει ή διέμενε στην ίδια κατοικία με το θύμα είτε όχι.*

13. Παράλληλα, όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τον περί Βίας στην Οικογένεια Νόμο, ως μέλος της οικογένειας θεωρείται και κάθε άλλο πρόσωπο που διαμένει με τα υπό αναφορά πρόσωπα, Ως αποτέλεσμα **οι πρόνοιες του Νόμου καλύπτουν και κάθε περιστατικό άσκησης βίας – σωματικής, ψυχολογικής ή σεξουαλικής – που στρέφεται και εναντίον των αλλοδαπών οικιακών εργαζομένων ή φροντιστριών που διαμένουν μαζί με την οικογένεια ή εντός της οικιακής μονάδας.**
14. Πράγματι, σε αυτές τις περιπτώσεις η εργασιακή σχέση που αναπτύσσεται παρουσιάζει ειδικά χαρακτηριστικά, αφού συμπεριλαμβάνει συνήθως συγκατοίκηση, εργασία σε μη αυστηρά προβλεπόμενο ωράριο και παροχή φροντίδας σε παιδιά ή ηλικιωμένα πρόσωπα, κάτι που προϋποθέτει, αλλά και δημιουργεί, εγγύτητα, οικειότητα, εμπιστοσύνη καθώς και αυξημένο βαθμό ευαλωτότητας. **Πρόκειται, επομένως, για μια ιδιαίζουσας φύσης εργασιακή σχέση, που προσομοιάζει προς ένα ιδιότυπο οικογενειακό δεσμό, βάσει του οποίου εξηγούνται και δικαιολογούνται οι λόγοι που οδήγησαν τον νομοθέτη στην επέκταση του πλαισίου για την ενδοοικογενειακή βία και σε αυτές τις περιπτώσεις.**
15. Και ενώ μέχρι πρόσφατα η νομοθετική αυτή ρύθμιση προκαλούσε σύγχυση ή και αμηχανία στις εμπλεκόμενες στην πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας δημόσιες υπηρεσίες, όπως έχω ενημερωθεί μέσα από τις επαφές του Γραφείου μου, τόσο με το Γραφείο για τη Βία στην Οικογένεια της Αστυνομίας, όσο και από την Εισαγγελία της Αστυνομίας, αποτελεί πλέον δεδομένο ότι, **για κάθε περιστατικό βίας, που ασκείται είτε εις βάρος είτε από μέρους οικιακής εργαζόμενης που διαμένει με οικογένεια, προσάπτονται, εναλλακτικά ή πρόσθετα των άλλων κατηγοριών, και κατηγορίες που εκπηγάζουν από τον περί Βίας στην Οικογένεια Νόμο.**

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

16. Υπό το φως του συνόλου των πιο πάνω, έχω την άποψη ότι δεν έγινε από την Αστυνομία ορθή ερμηνεία των σχετικών νομοθετικών διατάξεων, με αποτέλεσμα να είναι, κατά την άποψή μου, λανθασμένη η απόφαση να μην προσαφθούν εναντίον του αδερφού της παραπονουμένης κατηγορίες στη βάση του περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου, οι οποίες προνοούν πιο αυστηρές κυρώσεις. Κι αυτό γιατί ο κατηγορούμενος φέρεται να άσκησε βία εναντίον της οικιακής εργαζομένης που διέμενε στην ίδια οικογενειακή μονάδα μαζί με εκείνον και τη μητέρα του. Το γεγονός ότι πρόσφατα είχε μετακομίσει στην οικία δεν επηρεάζει καθόλου την υπόθεση, αφού πουθενά στη νομοθεσία δεν απαιτείται *συνήθης* διαμονή είτε μεταξύ συζύγων, γονέων και τέκνων, είτε με κάθε άλλο πρόσωπο που απλώς διαμένει μαζί τους.
17. **Εισηγούμαι συνεπώς όπως η Αστυνομία, έστω και τώρα, προχωρήσει σε διορθωτικά μέτρα, μη αποκλειόμενου και του ενδεχομένου να τροχοδρομήσει τη διαδικασία τροποποίησης του κατηγορητηρίου.**
18. Παράλληλα, έχω τη γνώμη ότι το Γραφείο για τη Βία στην Οικογένεια της Αστυνομίας θα πρέπει να εντατικοποιήσει τις προσπάθειές του για ευαισθητοποίηση και κατάρτιση των μελών της αστυνομικής δύναμης, ώστε να επιτυγχάνεται πιο ακριβής και αξιόπιστη ανίχνευση, ταυτοποίηση, αναφορά και καταγραφή των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. **Ιδίως σε σχέση με τη βία που ασκείται εντός οικογενειακής μονάδας εναντίον οικιακής εργαζομένης, θα πρέπει να διασφαλίζεται η πιστή τήρηση των προνοιών του Νόμου, χωρίς την επίδειξη οποιασδήποτε προκατάληψης, μεροληψίας ή υποβάθμισης της σοβαρότητας του περιστατικού.**

Ελίζα Σαββίδου

Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων